

MARS
IN
CATHEDRA

12

1971

(15 oktober 1971)

KONINKLIJKE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE
KRIJGSWETENSCHAP

ERELEDEN: Z.K.H. de Prins der Nederlanden
Z.E. Luitenant-Generaal b.d. M. R. H. CALMEYER
Z.E. Luitenant-Generaal b.d. D. A. VAN HILTEN
Generaal-Majoor b.d. J. J. DE WOLF
Z.E. Luitenant-Generaal b.d. J. H. COUZY

HET BESTUUR IS ALS VOLGT SAMENGESTELD:

E. R. D'ENGELBRONNER Gen. Maj. G. S. b.d.,
Voorzitter

B. H. SLAGER, Luitenant-Generaal Klu.
Voorzitter Personeelraad
Ministerie van Defensie
Ondervoorzitter

DRS. J. VAN DER VALK, Directeur van de Afdeling NAVO-
en WEU-zaken van het Ministerie
van Buitenlandse Zaken

F. H. Heckman, Commandeur

F. TOUBER, Brigade-Generaal
der Infanterie (gsb)
Redacteur
p/a Hogere Krijgsschool
Frederikkazerne,
van Alkemadeaan 774,
's-Gravenhage

A. C. LAMERS, Kolonel der Mariniers

H. DIETERS, Kolonel Klu

MR. J.H.P.V. HAITSMA MULIER, Res. Kolonel tit. der Artillerie b.d.
1e Secretaris

J. ALBARDA, Luitenant-Kolonel der Artillerie b.d.
2e Secretaris
Laan van Clingendael 121
's-Gravenhage

H. F. ENKELAAR Luitenant-Kolonel KLu
Penningmeester
Rembrandtlaan 81
Voorburg
postgirorekening: 78828

INHOUD

Samenstelling bestuur	674
Personalia	676
Mededelingen van het bestuur	676
Programma werkjaar 1971-1972	677
THE ROYAL NAVY OF SEVENTIES	
door <i>Norman L. Dodd (Col. Rtd.)</i>	678
ONDERMIJNENDE ACTIVITEITEN TEN AANZIEN VAN DE . . .	
KRIJGSMACHT.	
artikel door <i>M. F. Cayaux (Kapitein der Artillerie)</i> . . .	685
TOESPRAAK TER GELEGENHEID VAN DE BEËDIGING VAN	
BEROEPSOFFICIEREN DER KONINKLIJKE MARINE	
<i>A. van der Moer (Vice-Admiraal)</i>	690
VERSLAG CONFERENTIE STICHTING VOLK EN VERDEDIGING	694
Boekbesprekingen	697

Personalia

Aan dit nummer werkten mee:

Norman L. Dodd (Colonel UK Army, retired) (artikel „The Royal Navy of the Seventies”) was Chief public information and public relations division van het Hoofdkwartier van AFCENT in de jaren 1967-1970. Na zijn pensionering vestigde hij zich in Engeland, waar hij thans actief is als medewerker aan o.a. Engelse, Duitse en Amerikaanse militaire vaktijdschriften. In het Nederlandse militaire maandblad *De Militaire Spectator* verscheen reeds eerder een artikel van zijn hand.

Kapitein der Artillerie M. F. Cayaux (artikel „Ondermijnende activiteiten ten aanzien van de krijgsmacht”) diende tot 1968 bij een afdeling Honest John en was daarna gedurende twee jaar commandant van een batterij anti-tank. Sinds 1970 studeert hij aan de Hogere Krijgsschool.

school. Het artikel maakt deel uit van een studie die hij maakte over de wijze waarop in de Koninklijke Landmacht zou dienen te worden gereageerd op interne en externe ondermijnende activiteiten.

Vice-Admiraal A. van der Moer (toespraak ter gelegenheid van de beëdiging van beroepsofficieren der Koninklijke Marine”) is thans nog Commandant der Zeemacht in Nederland, doch zal binnenkort de zeedienst verlaten.

Luitenant-Kolonel der Infanterie (gsb) J. Voskuil (verslag Conferentie Stichting Volk en Verdediging”), **Luitenant-Kolonel der Infanterie (gsb) Drs B. van Dijken**, **Luitenant-Kolonel der Infanterie J. Meuldijk** en **Majoor der Infanterie (gsb) W. J. M. van der Horst** (Boekbesprekingen) zijn verbonden aan de Hogere Krijgsschool.

Mededelingen van het bestuur

- Het college van curatoren voor de door de Koninklijke Vereniging in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam gevestigde bijzondere leerstoel in het militair recht is wegens verleend ontslag van prof. mr. Ch. J. Enschedé gewijzigd. Als lid van het college heeft het bestuur van de faculteit thans aangegeven prof. mr. A. Heijder, Belle van Zuylenlaan 47, Amstelveen. Het reglement voor de bijzondere leerstoel (zie „Mars in Cathedra” nr 7 van 1970) is dienovereenkomstig gewijzigd.
- Dit nummer van Mars in Cathedra is van aanmerkelijk geringere omvang dan vele vroegere afleveringen. Een van de redenen daarvan is, dat de oratie van prof. mr. H. H. A. de Graaff zou worden opgenomen in dit nummer, doch U reeds afzonderlijk is toegezonden.
- Binnenkort zullen Luitenant-Generaal van de Koninklijke Luchtmacht B. H. Slager en Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht H. Dieters als bestuurslid aftreden. Voor het vervullen van deze vacatures stelt het Bestuur kandidaat Generaal-Majoor van de Koninklijke Luchtmacht J. H. Knoop en Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht R. A. Hengsdijk. Kolonel der Mariniers A. C. Lamers en Luitenant-Kolonel der Artillerie b.d. J. Albarda zijn eveneens aan de beurt om af te treden als bestuurslid, doch stellen zich herkiesbaar. Namen van eventuele tegencandidaten kunnen tot zeven dagen vóór de eerste bijeenkomst in het werkjaar 1971-1972 (welke zal plaats hebben in de tweede helft van november a.s.) bij de secretaris worden ingediend door middel van een bereidverklaring van de kandidaat en de schriftelijke steun van tenminste tien leden.
- De onderhandelingen van het Bestuur met het Ministerie van Defensie om te komen tot het uitgeven van het militaire maandblad *De Militaire Spectator* (zie de aankondiging in het vorige nummer) hebben nog niet tot een resultaat geleid.
- Auteurs-medewerkers van Mars in Cathedra wordt verzocht rechtstreeks te corresponderen met de redacteur (p/a Hogere Krijgsschool, 's-Gravenhage), kopij aan te bieden in enkelvoud, in machineschrift, dubbele regelafstand en met een linker marge van 5 cm. Bij aanbieden te vermelden: juiste naam, titel(s), functie of kwaliteit, adres en gironummer of bankrelatie.
- Met het verschijnen van dit nummer van Mars in Cathedra is de verzamelband voor 12 afleveringen gevuld. Voor de nummers 13 t/m 24 kunnen nieuwe verzamelbanden worden besteld bij de 2e secretaris. Prijs f 6,— (ongewijzigd).
- Nieuwe leden zijn hartelijk welkom. Opgave aan de 2e secretaris, Laan van Clingendael 121, 's-Gravenhage. Dringend wordt verzocht adres – zowel als rangwijzigingen – door te geven aan vorengenoemd adres.
- Losse nummers van Mars in Cathedra kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij de 2e secretaris (zie vorengenoemd adres).

Programma voor werkjaar 1971-1972

Voordrachten

2e helft november 1971

Mr D. C. Humphreys, Director of Defence Policy (D Division) Ministry of Defence, London.

Onderwerp: „Mutual and Balanced Force Reductions”.

Locatie: 's-Gravenhage.

2e helft februari 1972

Prof Dr E. Zürcher.

Onderwerp: „China's ontwikkeling als wereldmacht”.

Locatie: 's-Gravenhage.

2e helft december 1971

Luitenant-Kolonel der Infanterie (gsb) M. H. von Meijensfeldt en Luitenant-Kolonel van de Militaire Administratie (regacc) H. Volten.

Onderwerp: „De betekenis van militaire middelen in het internationale politieke verkeer.

Locatie: 's-Gravenhage.

2e helft maart 1972

Luitenant-Kolonel der Infanterie (gsb) Drs B. van Dijken.

Onderwerp: „Contra-Guerrilla”.

Locatie: nader te bepalen.

2e helft januari 1972

Kapitein ter Zee b.d. C. E. Baron van Asbeck.

Onderwerp: „Civiele Verdediging”.

Locatie: 's-Gravenhage.

- Het Bestuur spreekt zijn waardering uit voor de bereidheid van de aangezochte sprekers om de respectieve onderwerpen voor de leden van de vereniging te willen inleiden.
- Exacte data zullen worden vastgesteld na overleg met de inleiders, waarna bekendmaking aan de leden volgt per convocatie.

The Royal Navy of the Seventies

„The decision to accelerate our withdrawal from East of Suez, to leave behind no fixed bases other than Hong Kong, and to concentrate on a European strategy, were political decisions taken against a background of economic necessity. So far as the Navy was concerned it meant that we had to recast all our plans and to get to grips with what was meant by a European Strategy, to work on what was involved in providing a general capability to go to the help of our non-Nato (including Far Eastern) allies, and to discharge our responsibilities to the overseas territories for which we remain responsible to a lesser or greater degree.” So said the Chief of the British Defence Staff, Admiral Sir Peter Hill-Norton, in 1968 when he was filling the appointment of Vice Chief of Naval Staff.

Although the present Administration has agreed to leave a small presence in Singapore jointly with Australians, New Zealanders and Malaysians, the plans made to carry out the major political decision to withdraw most British forces to the West of the Cape are now taking effect. This is particularly so in the increased support of NATO both in the Atlantic and the Mediterranean Sea. A very useful addition: it is often forgotten in Great Britain and probably overseas also that although the Royal Navy may no longer „Rule the Waves”, it is still the third largest in the World and by far the most powerful in Europe. It has valuable and world wide maritime expertise and its modern ships are second to none.

Besides providing Britain’s nuclear deterrent using four Polaris submarines it must, in co-operation with the NATO Allies, keep the sea lanes to Europe open and be prepared to hunt and destroy the large number of submarines which the Soviet Union can deploy against Allied shipping. Lastly the Royal Navy must remain able to carry out its traditional peacetime task

of guarding and assisting the large British merchant fleet. Over two-thirds of the United Kingdom’s trade travels in ocean going shipping. There are about 500 British merchant ships on the seas East of Suez on any day in the year and about the same number belonging to the European Allies. There is no reason to suppose that this number will decrease in the future even if Britain joins the European Common Market. The Royal Navy must therefore continue to man suitable ships to carry out this world wide patrolling role even if she can no longer retain major fleets in every ocean as in the days of the Empire.

The reshaping of the Navy started with the decision to abandon the aircraft carriers, the main „battleships” of the post war fleet. A decision taken with considerable heart searchings and recently amended to allow the retention of one carrier until the late seventies though pilots of the Royal Air Force are appearing in increasing numbers to fly these aircraft. The Fleet Air Arm is no longer training jet pilots and will in future only operate the many helicopters flown from the Commando Carriers and from other naval ships.

The size of any Navy should be controlled by the threat or expected threat to the safety of the Nation. Unfortunately in a democracy this is rarely so; economics and manpower are more normally the overriding factors. They cause the Government of the day to take certain risks and settle for the lowest possible insurance policy. Even after the number and type of ships are decided men must be attracted into the Service. No easy matter in Great Britain where neither political party will permit conscription and where there exists at present a non-militaristic attitude amongst the young people. Although recent pay increases have had some effect in improving the

situation it is still a matter of concern to the Navy – historically the most popular of the Services. This consideration must effect any decisions on further retention of an aircraft carrier because these ships carry a crew of 2500 officers and men.

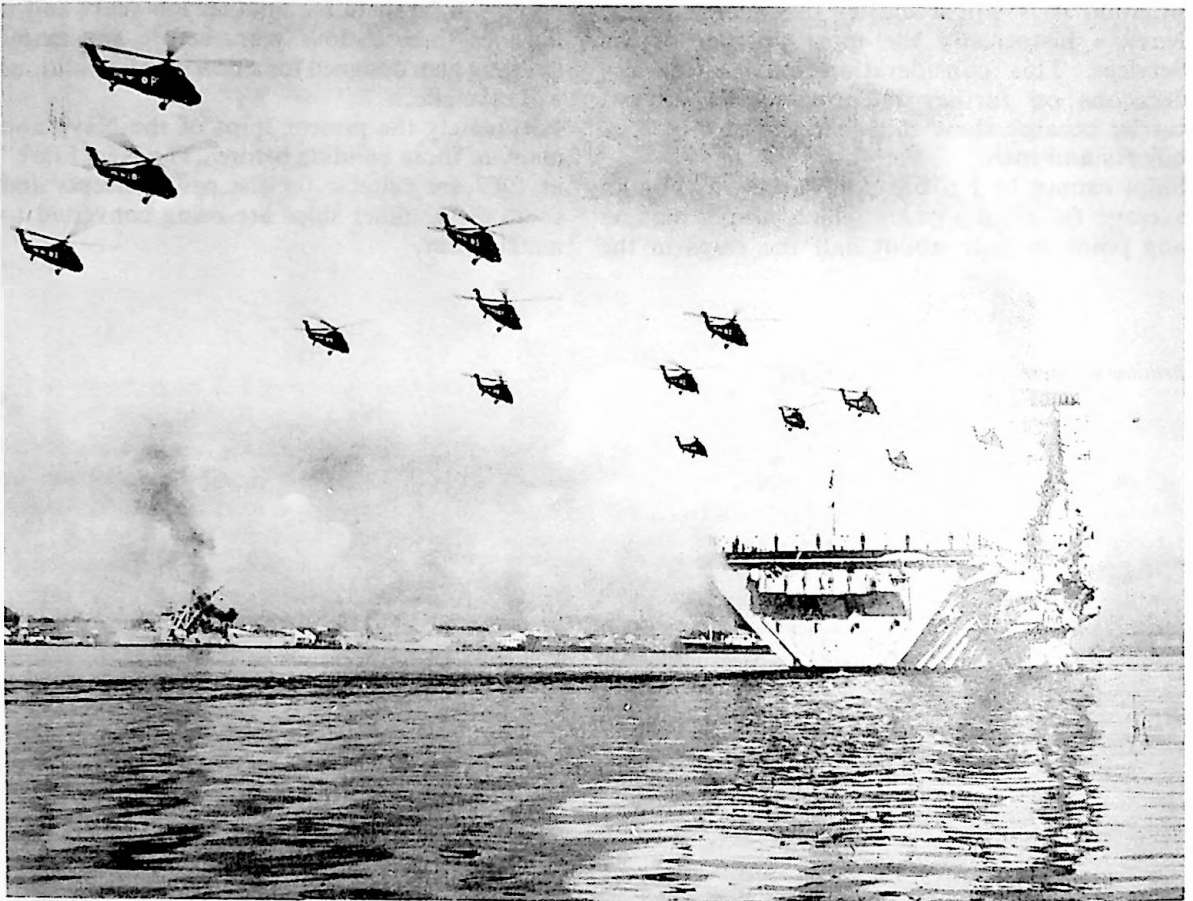
Ships cannot be built in a day: they last, on an average for twenty years which means that on any point in time about half the ships in the

Navy will be there for another ten years and it must be three to four years before any major building plan designed for a new set of conditions will take effect.

Fortunately the present ships of the Navy and many of those building before „The New Look” in 1967 are suitable for the new concepts and some of the older ships are being converted to match them.

Britains greatest ship HMS „Ark Royal”

HMS „Albion” arrives at Singapore with 848 Squadron overflying

Besides the two Carriers, HMS „Ark Royal” with Phantoms, Buccaneers and anti-submarine helicopters and the „Eagle” with Buccaneers and helicopters, the Navy has about two hundred ships in operation to-day. These include the two Commando Carriers „Bulwark” and „Albion”, the former being replaced by the converted carrier „Hermes”. These Carriers are capable of carrying a six hundred strong Royal Marine Commando embarked with its supporting artillery, transport and helicopter lift. Under the present strategy earmarked for NATO these hard hitting and highly trained volunteer troops will provide useful, timely and deterrent reinforcements for the flanks of NATO either in North Norway or in Turkey. The Assault Ships „Intrepid” and „Fearless” provide the lift for heavier reinforcements if required.

The Command Helicopter Cruiser HMS „Blake” is in service and HMS „Tiger” is in hand for conversion to this role. These ships are fitted out as command ships responsible for directing and controlling Naval forces and carry Sea King Helicopters with anti-submarine equipment.

The eight County Class Missile destroyers pack the punch of the old type cruisers. They carry Sea Slug and Sea Cat guided missile systems, twin 4.5 inch guns and a Wessex helicopter. They have a good anti-submarine capability and are available to back up the frigates. Four 3500 gas turbine powered Type 42 destroyers have been ordered, the first of which, HMS „Sheffield”, was launched by the Queen in June 1971. Powered by Rolls Royce Olympus and Tyne gas turbines they will carry Sea Dart supersonic

surface to air missiles which have a surface to surface capability, a new 4.5 inch gun and the usual helicopters. Three more are on order and one is being built for the Argentine Navy.

The seventy frigates are the work horses of the Navy. Relatively cheap both in terms of money and men, numerous and able to provide that vital „Naval Presence” throughout the world. A large number carrying a helicopter and the latest anti-submarine equipments they are formidable terriers of the oceans. The most successful of this type so far has been and still is the Leander Class of which twenty six are in service with the Royal Navy and others with the Navies of Holland, India and New Zealand. Powered by two sets of steam turbines they can reach speeds of over 30 knots and are armed with Sea Cat guided missiles, twin 4.5 inch guns, anti-submarine mortars and a Wasp helicopter. A remarkably stable ship, a Naval friend tells me „One travels in rough seas without the expensive noises of breaking crockery!”

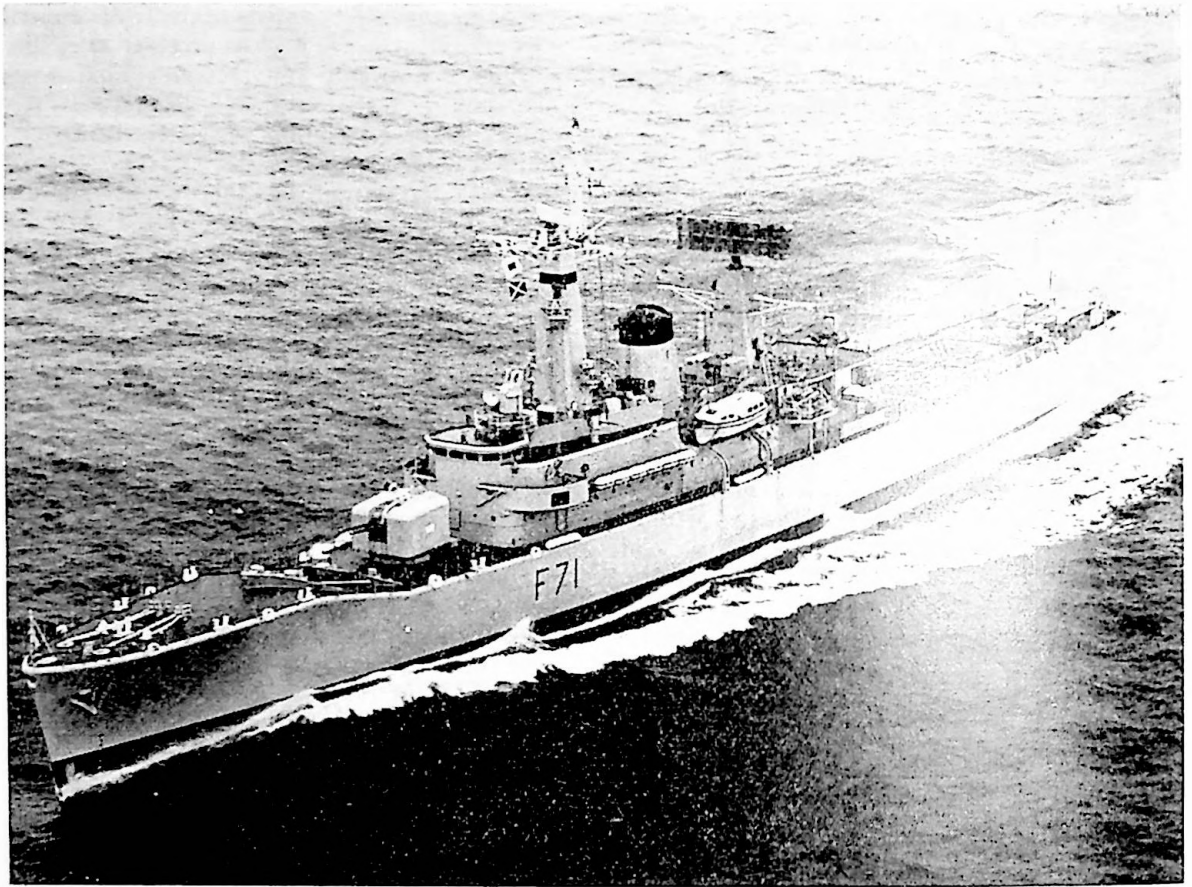
The Tribal Class frigates were the first ships to be designed to take a gas turbine engine designed to boost the conventional steam turbine used for normal cruising. The gas turbine proved so successful that in future all new ships will have this method of propulsion.

The submarine fleet consists of the four deterrent 7500 ton Polaris, five nuclear powered fleet submarines and twenty seven conventional ones. The Polaris, HMS „Renown”, „Repulse”, „Revenge” and „Resolution”, each carry sixteen multi-headed nuclear missiles and two at least are always on station. The Fleet submarines are the capital ships of the future, fitted with the most modern and powerful sonar systems in the world they are armed with 21 inch torpedoes. The latest of these is HMS „Churchill” which has recently completed her trials, the first was the „Dreadnought”. The diesel powered conventional submarines are mostly modern and still formidable craft.

There are 57 Coastal Mine Sweepers and Mine Hunters used in peacetime for so many other chores and duties. The next generation may well be built of glass fibre as is used for many Service small craft to-day. The Navy has taken delivery of three Vosper 100 foot fast training boats, the „Scimitar”, the „Cutlass” and the „Sabre”. These boats are designed to exercise the Fleet in counter-measures against enemy light craft such as the Soviet Osa and Komar Class. These and others in service also have an offensive capability but are not so favoured by the Royal Navy as in other Navies who have considerable inland and

HMS „Devonshire” firing Sea Slug

Frigates are the terriers of the oceans. HMS „Scylla” (Anti submarine helicopter being lowered into its hangar)

enclosed waters to patrol. Norway, Denmark, Malaysia and Singapore are good examples.

Other vessels include the survey ships who provide the data for the Admiralty Charts still used by all the merchant navies of the World, fishery protection ships and the helicopter carrying „Endurance”, which operates in the Arctic and Antarctic regions.

With the lack of fixed overseas bases the Fleet Auxiliary Service has increasing importance and has about forty ships ranging from tankers to supply ships and armament support vessels.

All ships at sea, for the first time since the 1700s, will be commanded by the Commander-in-Chief from his Headquarters at Northwood, adjacent to the NATO Channel Command. The majority of the Royal Navy's ships are earmarked for assignment to NATO in war and its Polaris force is the United Kingdom's contribution to the Western Strategic deterrent. The use of

satellite communications greatly improves the links between HQ and the ships at sea under the new organisation at a time when the Russians are extending their naval presence all over the world.

What of the 82,000 officers and men who man this two hundred ship Navy?

Volunteers all, their training is very different from their forbears; skilled and technical there is little room for the uneducated and riff raff of the taverns. Though recruits are badly needed, standards are not being lowered, selection is strict and a high percentage are unacceptable for medical, character or educational reasons; a fact not often realised by the general public. About twenty five per cent of those selected drop out during training.

Officers are all trained at the Royal Naval College, HMS „Britannia”, in Dartmouth, but there are a number of streams. Some enter at the age

of 18 straight from school, they require at least five „O” level and two „A” level certificates; this is nearly the standard needed to enter a University in Great Britain. Others enter after Graduation at a civilian University, where, under certain conditions, their fees will be paid by the Navy and a number enter from the lower deck. The 18 and 19 year olds have a military year at Dartmouth, a year at sea as a Midshipman and then return for an academic year. A selected number of these officers can then continue for a degree course at a Military or Civilian University if suitable. The graduates, Prince Charles is one of them, do a somewhat different course but the emphasis is on getting in some service at sea as soon as possible. Officers are accepted either for five year Short Service Commissions or for Permanent Regular Commissions. The Short Service officers, whose Dart-

mouth course is less extensive than that of the Regulars, can opt for Permanent Commissions later in their service and, if suitable, will normally be accepted. A frigate squadron has been attached to Dartmouth to provide entrants with sea experience; this in future may be carried out in the assault ship HMS „Intrepid” – a backward step forced upon the Navy by man-power problems.

The Navy has always believed in „taking them young” and young men can join HMS „Ganges” at Ipswich as Junior Ratings at 15½ to 16 years, where the training lasts about one year. Adult entry is from 18 to 23 and their training takes place in HMS „Raleigh” at Devonport. Under the new „democratic” arrangements recruits may opt out after six months service; a procedure wasteful in training time and money, but is intended to allow misfits to leave before they

HMS „Warspite”, nuclear powered submarine (The battleships of the fleet).

cause disciplinary trouble. The training is modern and designed to produce self confident thinking men. Unfortunately due to the lack of ships and money many think too much time in the early training is spent ashore. Most young men join the Navy to get to sea; they do not realise how much time is spent ashore and this is a factor which helps to cause the „drop outs” at the six month stage.

What is the future for these officers and men? Service in a contracted Navy certainly, but in one which will contain some of the finest ships in service anywhere in the World. The „Through Deck Cruiser” is the next major advance; already on the drawing board this class will become the Command Ship of the future. Though not originally designed for the Vertical Take Off Harrier, it can easily be constructed to carry these revolutionary aircraft which are already in service with the RAF and the US Marine Corps. Possible the answer to local air support after the withdrawal of the „Ark Royal”.

HMS „Sheffield” and her advanced sister ships will be in commission; the Leander frigates will remain the thin grey line for at least ten years and the nuclear powered hunter killer submarines will pack a formidable punch. The Polaris submarines will retain their capability for this decade but a decision will have to be made soon on their rearmament either with the US Poseidon rocket or a new missile, perhaps developed jointly with the French.

The capability of most ships will be improved by the fitting of the French Exocet ship to ship guided missile of which three hundred have been ordered. This missile has the power of a 15 inch shell, a range of about 40kms and flies just above the surface of the water.

The Nimrod Maritime Aircraft flown by the RAF are coming into service in increasing numbers. This first class aircraft, carrying a tremendous range of sophisticated equipment and the Martel air-to-surface missile, will supply the long distance reconnaissance and anti-submarine

strike support of the Navy. At the same time close and intimate co-operation is being developed and fostered between the two Services to ensure proper air cover for the ships from land bases.

The traditional British amphibious capability will continue in being with two modernised Commando Carriers transporting the highly efficient Royal Marine Commandos; the shock troops of the British Forces.

Accepting loyally the political decision that Great Britain will never again engage in a major war without Allies, the Lords of the Admiralty have designed a modern Navy which, with the exception of the Carriers and the Command ships „Tiger” and „Blake”, whose hulls were built some time ago, is or will be virtually a new one. Many will be powered by gas turbines or a combination with steam turbines, carrying the latest missiles and modern armaments, it will fit well into the NATO defensive pattern, while at the same time providing a thin but worthwhile world wide presence of patrolling warships.

To be fully efficient in this new role co-operation and training interchanges with NATO and other Allied Nations must be increased and the closest possible integration sought. The nuclear deterrent of the future could well be combined with that of France as co-operation between the two countries improves as it surely must with Britain's accession to the European Common Market. The highly efficient anti-submarine force linked with that of the United States and the smaller ones of the other NATO Allies should provide a match for the Soviet submarine threat. The assault and amphibious capability is a useful asset to SACEUR in the defence of his vulnerable flanks.

Last and by no means least, the traditional and professional maritime expertise of the Royal Navy should be of great assistance in bridging the gap between the vast Navy of the United States and the much smaller Navies of the NATO Allies.

Ondermijnende activiteiten ten aanzien van de krijgsmacht

Achtergrond en oorzaken

In de laatste jaren van toenemende onrust in de wereld worden buitenparlementaire activiteiten steeds meer gebruikt als instrument van minderheidsgroeperingen die een hun onwelgevallige maatschappelijke of politieke orde willen verstoren of omverwerpen. Er wordt zelfs met revolutie gekoketteerd omdat vele van deze minderheidsgroeperingen menen dat de alternatieve maatschappijvorm, die zij voor ogen hebben, niet langs de weg der geleidelijkheid kan worden bereikt.

Wanneer men de bedrijvers van buitenparlementaire acties nader beschouwt, valt het op dat veruit de meesten behoren tot de jongere leeftijdsgroepen. De protestbewegingen die typerend zijn voor de moderne tijd, verschijnselen als kabouters, dollie mina's, hippies en commune worden gedragen door de oppositionele instelling van de hedendaagse jeugd, die over het algemeen meer geprononceerd dan vroeger het geval was, een afwijzende houding aanneemt ten aanzien van alles wat behoort tot de „establishment”, de gevestigde orde.

De eerbied van de jongere voor de oudere mens neemt af. De houding tegenover gezagsdragers verandert. Het ambt van bijvoorbeeld minister, professor, officier en politie-agent vormt geen garantie meer voor de erkenning van de hierbij behorende posities. Het absolute gezag en de pedagogiek van dressuur en discipline is voorbij. Er is sprake van democratisering in gezin en maatschappij.

Vooral geïnitieerd door de filosoof Marcuse, die door zijn theoretische legitimering van de opstand tegen de bestaande orde van grote invloed is geweest op de ontwikkeling van de buitenparlementaire acties, neemt de jeugd op roerige wijze stelling tegen alle instituties waarin zij on-

vrijheid, intolerantie en traditionalisme meent te zien.

Hierbij wordt zij geleid en aangevuurd door jonge fanatici, als Rudi Dutschke, Daniel Cohn-Bendit en Angela Davis, die over grote overredingskracht beschikken. Of door lieden als Roel van Duyn, die – niet door redenaarstalenten, maar meer door de originele presentatie van zijn kritiek op de maatschappij – de verpersoonlijking vormen van de onvrede met de bestaande toestand.

De diepere oorzaak van deze omwenteling die zich thans in de mentaliteit van de jonge mens voltrekt ligt in de volgende factoren:

– De „communicatie-explosie”.

De moderne mens wordt dagelijks geconfronteerd met de effecten van de communicatiemediën, die hem dwingen zijn normen en waarden te vergelijken met die op andere plaatsen en in andere milieus. Hij wordt ontvankelijk voor nieuwe ideeën die hem in overvloed worden aangeboden. Hij komt hierdoor tot relativering van oude bindingen; de beperkingen van sociale en religieuze moreelwetten worden doorbroken.

– De „welvaartsmentaliteit”.

De grotere financiële mogelijkheden, gekoppeld aan een aanmerkelijke verruiming van de vrije tijd, hebben bepaalde geboden die geheel of gedeeltelijk in het consumptievlak liggen, minder acceptabel gemaakt. Enerzijds bouwt men een uitgebreid economisch apparaat op ter bevrediging van talrijke niet-primaire levensbehoeften, benevens een effectieve reclame die de mens uitnodigt gretig toe te tasten, anderszijds tracht men nog op religieuze en traditioneel-morele gronden een streng beperkingsklimaat in stand te houden. Beide verschijnselen zijn psychologisch onverenigbaar. Het is duidelijk dat de welvaartsmentaliteit onder de huidige omstandigheden steeds meer de overhand zal krijgen ten

koste van vele oude opvattingen en instellingen.

– De „rationalisering”.

De snelle voortschrijding van wetenschap en techniek gaat onze samenleving steeds meer beheersen. Om deze evolutie te kunnen volgen is de mens gedwongen zijn denkwijze hierbij aan te passen. Hij wordt rationeler, denkt meer in termen van nut en efficiency en laat zich minder leiden door irrationele zeden en regels. De autoriteit van de bestaande orde wordt niet meer zonder kritiek aanvaard en geraakt los uit de sfeer van het vanzelfsprekende. De zin, de doelmatigheid en de redelijkheid zijn argumenten die steeds zwaarder gaan wegen. Het kritisch-rationeel denken wordt, mede door de technologische ontwikkelingen en de daarmee samenhangende uitbreiding van het onderwijs, steeds meer tot levensinstelling.

Deze drie communicerende factoren beïnvloeden het jongere deel van de bevolking het meest. De ouderen zijn van nature meer behoudend en minder bereid tot wijziging van een maatschappijstructuur die zij zelf hebben opgebouwd en waaraan zij gewoon zijn geraakt. Zij zoeken de waarheid meer in het verleden en wensen hun bestaanszekerheid niet aan een dynamisch, doch aan een stabiel milieu te ontnemen. Daarom is het vooral de jeugd die zich kritisch opstelt en door de invloed van de bovengenoemde factoren een steeds krachtiger vernieuwende invloed krijgt op onze samenleving. Hierdoor voltrekken de veranderingen zich in een steeds hoger tempo, waarbij vele bestaande regels en instellingen als niet-zinvol aan de kaak worden gesteld.

Het is dan ook begrijpelijk dat er meer wrevel en opstandigheid bij de jongeren ontstaat, naarmate de weerstand tegen rationele maatschappijveranderingen groter is. Het conflict dat zich hier voordoet is onvermijdelijk, naar zijn aard typerend voor deze tijd en naar zijn grootte afhankelijk van de wijze waarop de gevestigde orde zich tegenover het streven naar vernieuwing opstelt.

Bezwaren tegen de krijgsmacht

De krijgsmacht is een van de maatschappij-instituten waartegen vele bezwaren zich richten. Deze kunnen als volgt worden onderscheiden:

- Ideologische bezwaren tegen het voortbestaan van de krijgsmacht; de strekking is pacifistisch, anarchistisch of links-revolutionair.

- Bezwaren tegen de wijze waarop de Nederlandse krijgsmacht haar doelstelling nastreeft,

bijvoorbeeld tegen bepaalde konsekwenties van het NATO-bondgenootschap, zoals de mogelijkheid dat nucleaire wapens op Nederlands grondgebied aanwezig kunnen zijn en in tijd van oorlog door Nederlandse strijdkrachten kunnen worden ingezet.

- Bezwaren tegen de wijze waarop de krijgsmacht functioneert, bijvoorbeeld tegen de bestaande opvattingen over discipline en de positie van de dienstplichtige.

Zij die uitsluitend de twee laatstgenoemde bezwaren onderschrijven, erkennen veelal wel de noodzakelijkheid van een krijgsmacht en zullen daarom de integriteit hiervan niet aantasten. Deze integriteit wordt wel bedreigd door de extremen, die de eerstgenoemde bezwaren voeren: zij die bereid zijn om hun ideologische doelstelling door middel van ondermijning na te streven. De aanhang en invloed van dit extreme deel is in Nederland slechts gering, zodat hier gesteld mag worden, dat niet gevreesd hoeft te worden voor ondermijnende activiteiten op meer grote schaal.

Interne ondermijnende activiteiten

Redelijkerwijs mag worden aangenomen dat interne ondermijnende activiteiten doorgaans niet worden gepleegd door beroepsmilitairen. Wanneer de integriteit van de krijgsmacht wordt aangetast zou immers het middel van hun bestaan in gevaar komen. Bovendien is het niet waarschijnlijk dat zij ideologische bezwaren zouden kunnen hebben tegen het voortbestaan van de krijgsmacht. Interne ondermijnende activiteiten moeten daarom worden gezocht onder de dienstplichtigen.

Onder de Nederlandse jongeren is, zoals eerder werd gesteld, een kleine minderheid met een extreem-linkse overtuiging en bereid tot het plegen van ondermijning. Men zou verwachten dat onder de dienstplichtigen een evenredig aantal daarvan aanwezig is. In werkelijkheid blijkt dit aantal echter kleiner te zijn, omdat een deel van de categorie dienst weigert of door afkeuring niet in werkelijke dienst komt. De extreem-linksen die wel in werkelijke dienst komen zijn daarom relatief zeer gering in aantal en worden, bij onderkenning van hun politieke overtuiging, daar geplaatst waar zij weinig schade kunnen uitrichten.

Derhalve mag worden aangenomen dat er nauwelijks gevaar is te duchten van interne ondermijnende activiteiten van enige importantie, ten-

zij een effectieve externe beïnvloeding een aanmerkelijk deel van de dienstplichtigen tot ondermijning zou weten aan te zetten. Dat is alleen mogelijk wanneer de ondermijners beschikken over sterke argumenten en wanneer de dienstplichtigen een goede motivatie ontbreekt.

Externe ondermijnende activiteiten

Behalve door de extreem-linkse minderheid buiten de krijgsmacht zouden externe ondermijnende activiteiten ook gepleegd kunnen worden door agenten van een ons vijandig gezinde natie, teneinde de inzetbaarheid van onze strijdkrachten aan te tasten. Doch zolang er geen sprake is van een politieke crisissituatie met dat land en een gewapend conflict op korte termijn niet waarschijnlijk is, behoeven acties met een dergelijk oogmerk niet te worden gevreesd. Het politieke risico dat zo'n land loopt, met het inzetten van agenten om de gevechtskracht van onze krijgsmacht aan te tasten, is onder de huidige omstandigheden als te hoog aan te merken. Het is wel mogelijk dat ondermijnende groeperingen op bescheiden schaal door het buitenland met financiële middelen worden gesteund, doch van een daadwerkelijke dreiging vanuit andere landen kan momenteel niet worden gesproken. De conclusie kan worden getrokken, dat het meest rekening moet worden gehouden met externe ondermijnende activiteiten, gepleegd door een kleine extreem-linkse minderheid.

Methoden van ondermijning

Psychologische ondermijning

Dit soort ondermijning heeft tot doel: het ondergraven van het moreel en de dienstbereidheid van de militair. Dit geschiedt tegenwoordig in hoofdzaak door middel van brochures en pamfletten, die op stations en bij kazernepoorten onder dienstplichtigen worden verspreid. In mindere mate wordt gebruik gemaakt van discussies, demonstraties en propaganda via radio en televisie.

In hoeverre deze acties succes hebben is niet exact uit te drukken en laat zich zelfs moeilijk schatten. Voorlopig is er echter niets waaruit blijkt dat een essentieel deel van de krijgsmacht hierdoor is aangetast. De huidige gevallen van krijgstuuchtelijke en strafrechtelijke overtredingen die hiermee verband zouden kunnen houden,

zijn naar aantal en aard bepaald niet alarmerend. Dat is niet verwonderlijk. Zo langzamerhand is wel gebleken dat de gemiddelde Nederlander zich nauwelijks laat opruien door propaganda-acties van ultra-linkse origine. Wanneer het politieke klimaat in Nederland niet duidelijk verder naar links verschuift, de krijgsmacht zich telkenmale tijdig aanpast aan het externe milieu en de dienstplichtige zich weinig receptief blijft betonen voor opruiende propaganda, biedt psychologische ondermijning geen dreiging van betekenis.

Materiële sabotage

Materiële sabotage heeft tot doel, door het onbruikbaar maken van materieel, de inzetbaarheid van de krijgsmacht aan te tasten, dan wel om onrust en wanorde te zaaien of aandacht te trekken.

Interne ondermijners, i.c. militairen, zijn er zich maar al te zeer van bewust dat opzettelijke vernielingen aan militair materieel een aantal contra-maatregelen uitlokt, waarvan zij doorgaans zelf het ongemak zullen ondervinden.

Externe ondermijners hebben ervaren dat zij zich door sabotage bijzonder impopulair maken bij het overgrote deel van de bevolking. In 1970 maakten de publiciteitsmedia veel ophef van de toen openlijk door extreem-linkse groeperingen gepropageerde sabotage. Hierbij werden cijfers genoemd die veelal sterk waren overdreven; vermoedelijk met opzet, omdat een zeker politiek effect van deze ruchtbaarheid niet kan worden ontkend: sabotage werd algemeen door de publieke opinie scherp veroordeeld.

Aangenomen kan worden dat de dreiging die van dit soort activiteiten uitgaat van geringe betekenis is. Men kan zelfs de verwachting uitspreken, dat deze dreiging eerder kleiner dan groter wordt, zolang de grote meerderheid van de bevolking van dit soort ondermijning een sterke afkeer toont en uit mogelijke sabotagegevallen politieke consequenties trekt welke de ondermijners onwelgevallig zijn.

Ondermijnende groeperingen

Uit het voorgaande is de conclusie getrokken, dat thans en in de nabije toekomst voornamelijk rekening moet worden gehouden met externe, psychologische ondermijnende activiteiten, uitgevoerd door anarchistische, links-revolutionaire en pacifistische groeperingen. De dreiging die

hiervan uitgaat is vooralsnog niet verontrustend. Deze conclusies worden nader door de werkelijkheid bevestigd, zoals zal worden aangetoond in de hiervolgende behandeling van de voornaamste ondermijnende groeperingen.

De kabouter-beweging

In december 1969 publiceerde de ex-provo Roel van Duyn een nota inzake „het publieke onderwijs van sabotage en andere niet-militaire verzetsvormen oftewel democratie als afschrikingswapen”. Hij propageert hierin dat het hele volk in geval van een vijandelijke bezetting sabotageleger moet worden en dat de kunst van deze sabotage in vredestand moet worden beoefend op de huidige krijgsmacht. Hij ontkent de noodzakelijkheid van deze krijgsmacht en is voorstander van een anarchistische maatschappij, drijvend op coöperatie.

Van Duyn meent nu door sabotage in de krijgsmacht een tweeledig doel te bereiken:

- praktische beoefening van zijn volkssabotage-theorie;
- het bereiken van een ideologisch doel: de eliminatie van het militaire apparaat.

De ideeën van Van Duyn vonden aanvankelijk gretig gehoor bij vele jongeren. Op 22 januari 1970 werd de „Volksuniversiteit voor sabotage, pseudo-erotiek en andere vormen van democratisch verzet” opgericht door de zich nu kabouters noemende ex-provo's. In jongerenbladen zoals „ALPHA” verschenen spoedig daarna praktische sabotage-tips. Binnen vier maanden kregen de kabouters 40.000 volwassenen als sympathisant, vooral door activiteiten waarmee impopulaire sociale toestanden zoals woningnood, op een geprononceerde wijze aan de kaak werden gesteld. Zij behaalden zelfs enkele zetels in de Amsterdamse gemeenteraad, doch spoedig bleek dat de werkelijke invloed geringer was dan zich aanvankelijk liet aanzien. Na de duidelijk afkeurende reactie van het publiek op de sabotage-gevallen distancierden zij zich uitdrukkelijk van alle sabotage op materieel. De sabotage die zij daarna en ook nu nog prediken is van geweldloze aard en dient ruim te worden opgevat, waarbij het veelal gaat om symbolische handelingen. Anders zijn en doen, lijdelijk verzet, betonen van minachting en openlijke kritiek op de „autoritaire” orde zijn de gebezigde middelen.

Tot op heden kunnen hun ondermijnende activiteiten ten aanzien van de krijgsmacht als te verwaarlozen worden beschouwd. Van enige aan-

hang binnen de krijgsmacht is niets gebleken en hun invloed van buiten af is nauwelijks merkbaar.

De gezagsvijandige kabouters verdragen geen organisatie en geen regels. De interne verdeeldheid is mede daardoor buitengewoon groot en uit zich in onderlinge twisten. Dit berokkent grote schade aan het kabouter-imago: een gemeenschap die door coöperatie moet bestaan. De aanhang en de invloed van de kabouterbeweging neemt daarom af en het laat zich aanzien dat er van die zijde geen dreiging van enige betekenis is te duchten.

De „witte” BVD

Deze groepering is ontstaan uit de „Bond voor dienstweigeraars” en noemt zich thans „Bond voor dienstplichtigen” ofwel „witte” BVD. Zij heeft voornamelijk leden van de Socialistische Jeugd en elementen met een marxistisch-leninistische en -maoïstische ideologie in haar gelederen. Doelstelling is de omverwerping van het kapitalisme. De krijgsmacht wordt gezien als een instrument van dit kapitalisme en dient zo goed mogelijk te worden omgebogen tot een anti-kapitalistische organisatie ten dienste van de arbeidersrevolutie. De „witte” BVD propageert daarom geen dienstweigering meer, maar moedigt dienstneming zelfs aan om via interne ondermijning het beoogde doel na te streven. Dit zou moeten geschieden door de volgende acties:

- het vormen van oppositionele cellen onder de soldaten;
- het infiltreren in VVDM-besturen om vanuit die positie de dienstplichtigen beter te kunnen beïnvloeden;
- het aantasten van de mentaliteit door het verspreiden van linkse propaganda en het aangaan van „kritische” discussies met meerderen en collega's.

De aanhang van de „witte” BVD is naar eigen opgave 700 leden. De activiteiten zijn voor zo'n kleine organisatie omvangrijk en in hoofdzaak van externe aard.

Vanaf januari 1970 heeft de „witte” BVD grote aantallen opruiende soldatenkranten en pamfletten uitgegeven op stations, keuringsplaatsen en aan kazernepoorten. Opvallend zijn daarbij de beruchte „S”-pamfletten, die zijn doorspekt met platte pornografische tekst, hetgeen indicaties geeft omtrent het niveau van deze linkse idealisten.

De sabotage-psychose die in 1970 ontstond is

voornamelijk te wijten aan deze bond, die zich in haar vele vlugschriften ruimschoots bediende van de term „sabotage”. Ook al distancieerde de „witte” BVD zich in de loop van dat jaar, om eerder genoemde politieke motieven, van materiële acties en ook al is niet bewezen dat de enkele aangetoonde sabotagedaden door deze organisatie zijn geïnitieerd, dan nog kan zij wel verantwoordelijk worden gesteld voor het scheppen van een klimaat waarin zulke activiteiten meer voorkomen dan anders.

Niettemin kan de sabotage op materieel, die door de invloed van de „witte” BVD wordt gepleegd, worden beschouwd als een randverschijnsel van geringe betekenis.

De gepropageerde mentale sabotage is gevaarlijker, temeer omdat het effect daarvan buitengewoon moeilijk is te meten. Er kan slechts worden vastgesteld, dat op plaatsen waar de „witte” BVD actief is geweest, geen verontrustende veranderingen zijn gemeld van de mentaliteit van de dienstplichtigen, die niet samenhangen met de algemeen veranderende mentaliteit van de Nederlandse bevolking als geheel.

Hieruit mag de voorzichtige conclusie worden getrokken, dat de activiteit van de „witte” BVD zich tot op heden niet als een gevaarlijke dreiging heeft gemanifesteerd. Waakzaamheid blijft echter ten aanzien van deze groepering geboden, omdat zij, gezien haar ideologie, beschikt over een agressieve politieke achterban.

De actie „Kraket”

Deze actie wordt gevoerd door jongeren van de PSP en heeft als doel: het afbreken van het defensiebudget in vier jaar tijds. Zij vloeit voort uit de politieke ideologie van de PSP en is als zodanig verklaarbaar.

De politieke aanhang en invloed van de PSP loopt momenteel terug, zodat verwacht mag worden dat de activiteiten van „Kraket”, die duidelijk geringer zijn dan die van de „witte” BVD, verder zullen verminderen.

Ook in de PSP-propaganda is men teruggekomen van acties tegen materieel en poogt men zijn doel te bereiken door middel van psychologische beïnvloeding van publiek en militairen met demonstraties en vlugschriften. Op bescheiden

schaal bestaat er enige samenwerking met de „witte” BVD.

Gezien de geringe activiteiten en de teruglopende aanhang van de PSP mag worden aangenomen dat de dreiging die van deze actie uitgaat niet verontrustend genoemd kan worden.

Samenvatting

De voorgaande analyse resulteert in de volgende stellingen.

1. Buitenparlementaire protestacties moeten in het algemeen worden beschouwd als een onvermijdelijk neveneffect van de huidige conflictsituatie tussen progressieve jongeren en de achterhoede van een traditionele samenleving. Een starre houding tegenover de vernieuwingsdrang activeert dit conflict en vergroot de kans op protestacties.
2. Ondernijnde activiteiten m.b.t. de krijgsmacht worden voornamelijk gepleegd door extreem-linkse en -pacifistische jongeren.
3. In hoofdzaak dient rekening te worden gehouden met externe acties gericht tegen de mentale instelling van de militair.
4. Interne ondernijnde activiteiten zijn alleen te verwachten van dienstplichtigen.
5. Materiële sabotage op ideologische gronden is een randverschijnsel, dat slechts v.w.b. frequentie en locatie incidenteel zal voorkomen.
6. De getotaliseerde dreiging die uitgaat van de huidige ondernijnde groeperingen is voorts nog niet verontrustend, maar kan groter worden indien:
 - a. de ondernijners er in slagen hun externe activiteiten aan te vullen met interne activiteiten door beïnvloeding van zwak gemotiveerde dienstplichtigen;
 - b. de maatschappij-structuur in het algemeen en de krijgsmacht in het bijzonder, achterop raken bij de snel veranderende opvattingen en omstandigheden in de moderne samenleving.

Toespraak ter gelegenheid van de beëdiging van beroepsofficieren der Koninklijke Marine

Onderstaande toespraak werd op 24 augustus 1971 gehouden door de commandant der zeemacht in Nederland ter gelegenheid van de beëdiging van beroepsofficieren der Koninklijke Marine. De redactie is met de Stafofficier Voorlichting der zeemacht in Nederland van mening, dat de inhoud het waard is in ruimere kring bekendheid te verwerven.

Redacteur.

Mijne heren juist beëdigde collega's,

Het is mij een voorrecht U als eerste mijn gelukwensen aan te bieden. Bij het bijwonen van een beëdigingsplechtigheid gaan de gedachten van iemand die dat ook zelf heeft meegemaakt vanzelfsprekend uit naar vroeger. Dat is met mij ook het geval en nog meer dan anders omdat het zeer waarschijnlijk de laatste keer zal zijn dat de eed van trouw in mijn handen wordt afgelegd. Voor mijzelf is het 32 jaar geleden, in 1939. De oorlog was net uitgebroken, maar ons land was nog neutraal. Mijn jaar werd verspreid beëdigd, ikzelf met een man of vijf aan boord van Hr. Ms. batterijschip Jacob van Heemskerck, liggende in IJmuiden en U beter bekend als het tegenwoordige logementsschip Hr. Ms. Neptunus. Door de mobilisatie was de ceremonie zeer eenvoudig, maar in wezen dezelfde als die, waarvan U thans het middelpunt bent. Een traditie die is gehandhaafd.

Als ik de jaren dertig, toen ik adelborst was, met onze huidige tijd vergelijk, dan zie ik grote verschillen en ook overeenkomsten. Toen grote werkloosheid, armoe, oorlogsdreiging en een neutraliteitspolitiek van hopen en vrezes. De defensie en daarmee de marine waren na de eerste wereldoorlog door een dieptepunt van verwaarlozing en verguizing gegaan en hoewel nog geenszins populair begonnen zij toch wat meer aandacht te krijgen. Elders in West Europa was

hetzelfde gebeurd. Het inzicht kwam te laat en U kent de tragische gevolgen. De vrijheid ging verloren en tientallen miljoenen mensen verloren het leven. Nu kennen wij nauwelijks nog onvrijwillige werkloosheid, vrijwel niemand lijdt armoe, vergeleken bij dertig jaar geleden leven wij materieel gesproken in een aards paradijs. De vrijheid werd, grotendeels door de inspanningen van onze bondgenoten, herwonnen en teruggeschonken. Wij staan nu niet meer alleen, maar hebben ons aangesloten bij het Atlantisch bondgenootschap en de Europese gemeenschap.

Als wij deze situatie zouden voorhouden aan mensen die de gebeurtenissen sinds de tweede wereldoorlog niet hebben gevolgd, dan zouden die, vandaag als het ware plotseling ontwaakt, wel versteld staan. Geen armoe, geen werkloosheid, de vrijheid en de democratie hersteld en al een kwart eeuw vrede als gevolg van de gezamenlijke eendrachtige inspanning van een aantal in militair en maritiem opzicht nauw samenwerkende bondgenoten, duidelijk op weg naar nauwere aansluiting in West Europa. Wat een enorme verbeteringen! Wat zijn er veel idealen vervuld geworden!

Uw generatie is opgegroeid in een periode van vrede, althans dicht bij huis, van toenemende welvaart en sociale zorg en afwezigheid van gebrek. Ik begrijp wel dat velen denken dat dat zo hoort, dat het hun goed recht is, dat dat niet in gevaar komt. Zo is het echter helaas niet. Ik denk dat die mensen uit de tweede wereldoorlog nog verbaasder, ja ontsteld zouden zijn, als ze ervoeren hoe weinig waardering al die goede zaken lijken te oogsten. Hoe eigenbaat, afgunst en tweedracht hun kop weer hebben opgestoken. De feilen onzer samenleving, die als bij alle mensenwerk natuurlijk bestaan, worden systematisch en onophoudelijk breed uitgemeten, opgeblazen en voorgesteld als het resultaat van de sinistere bedoelingen van degenen, die zijn gekozen om

de verantwoordelijkheid voor de gang van 's lands zaken op zich te nemen. Velen, die zich opwerpen als geestelijke en wereldlijke leidslieden, trachten de mensen op te zwepen tot ontevredenheid en opstandigheid, tot een staat van permanente heilige verontwaardiging tegen alles en iedereen, hier en over de grenzen. Zij praten losjes over revolutie en fundamentele wijzigingen en als men dan de alternatieven zoekt, die elders in de praktijk worden gebracht, dan blijken dat heilstaten, die floreren op basis van concentratie- en verbeterkampen, vuurpeletons en bewaking van de grenzen met mijnevelden en scherpshutters, niet om die geestdriftige aanhangers uit het westen buiten, maar om de eigen kameraden binnen te houden.

De welvaartsstaat heeft ons vele voordelen gebracht maar ook nadelen, waar ik verder niet op in wil gaan. Er blijft natuurlijk ruimte voor verbetering, maar wie schermt met revolutie en geweld speelt met vuur. Wie – zoals eertijds de nationaal socialist in Duitsland dat deden – de democratie en het parlementaire stelsel, de vrucht van een ontwikkeling van eeuwen, voortdurend aanvalt, wie de normloosheid predikt, wie voortdurend over alles wat hem niet bevalt op haatdragende wijze de vierschaar spant, roept krachten op die weinig goeds kunnen brengen. Hij kan misschien denken dat hij zijn eigen idealen dient, maar hij dient de vrede niet, noch de vrede des harten, noch de vrede in de eigen samenleving, noch de vrede onder de volkeren. Wie de zee bevaart of erover vliegt, heeft een wijd uitzicht, een ruime blik. Op zee zijn geen grenzen, de zee is er voor iedereen. Wij ontmoeten er zeelieden uit andere landen. Wij kunnen met andere zeelieden samenwerken als waren zij landgenoten. Ondanks die verbondenheid is een schip toch ook een wereldje apart, waarvan de bewoners eendrachtig moeten samenwerken, willen zij de gevaren van de elementen trotseren en wil hun schip zijn taak goed kunnen verrichten. De leden van de bemanning moeten elkaar bijstaan.

Elk schip voert een vlag. Het hoort bij een natie. Zo horen wij ook bij elkaar en bij ons land. Alleen in verbondenheid met eigen land en volk kunnen wij met dat land ook de grotere gemeenschappen dienen, waar Nederland toe behoort. Wij groeien langzaam naar een groter West Europa en dat is een goed ding. Maar hoe kan men een goed Europeaan zijn als men een slecht Nederlander is? De grotere solidariteit kan slechts groeien uit de verbondenheid met eigen

land en volk. Er is helaas een groeiende neiging om de gemeenschap te zien als iets om zoveel mogelijk van te profiteren, haar straffeloos te ondermijnen en er zo weinig mogelijk aan bij te dragen. Toen wijlen president Kennedy zijn eed op de grondwet aflegde, hield hij zijn landgenoten voor: „Vraag niet wat Uw land voor U zal doen, maar vraag wat U kunt doen voor Uw land.” Dat was een goed motto.

De defensie was in de dertiger jaren niet bijster populair. Zij is dat in Nederland door de eeuwen heen alleen maar geweest als vijand voor de deur of in huis stond. Gedurende de oorlogsjaren en enige tijd daarna konden wij ons koesteren in de volksgunst en ook pers en radio waren ons welgezind. Nu is dat weer helemaal gewijzigd. Men kan zelfs wel spreken van een permanente campagne, die tegen de landsverdediging wordt gevoerd, soms niet alleen ten koste van, maar ook nog op kosten van de gemeenschap. Wij moeten daarmee leven en er ons niet door laten ontmoedigen. Wij mogen er bij tijd en wijle wel onze stem tegen verheffen.

Er zijn tegenwoordig nogal wat fijnbesnaarde lieden die de militairen van hun eigen land met een zekere minachting beschouwen, hoogstens toegevend dat zij een noodzakelijk kwaad zijn. Dat etiket moeten wij ons niet laten opplakken. Wij moeten niet met een soort van schaamte gaan rondlopen. Een organisatie als de onze kan nooit aan haar doel beantwoorden als zij niet wordt gedragen door een positieve instelling van haar leden en de waardering van ons volk. En ondanks de vele negatieve tekens die wij daarover heden ten dage opvangen is waardering voor de marine bij ons volk over het algemeen groter dan men denkt. Dat blijkt telkens weer. Wij leven in een gevaarlijke wereld. Overal om ons heen zien we geweld, protest, haat, conflicten, oorlogen, burgeroorlogen, terreur, ontvoeringen, kapingen, revoluties en beknotting van de vrijheden. Op slechts weinig plaatsen in de wereld kan de vrijheid gedijen. Het is de moeite waard te trachten de vrijheid, waar die bestaat, te waarborgen en het geweld te beperken en te bezweren en de rechtsorde te beschermen. Daartoe tracht de Koninklijke marine een bijdrage te leveren. U zult daarin een rol gaan spelen, eerst een bescheiden en met de jaren een belangrijker rol.

Wij trachten in de marine hoge normen te handhaven; normen zijn in iedere samenleving onontbeerlijk, willen we niet in een morele chaos verzeilen. U bent op de rol die U in de marine

en in de samenleving moet spelen voorbereid. U zult in de praktijk verder worden gevormd en geleidelijk steeds grotere verantwoordelijkheid gaan dragen, naarmate U daarvoor Uw geschiktheid hebt bewezen. U zult steeds verantwoording moeten afleggen van hetgeen U doet. Dat is een goede zaak. Niets is zo fnuikend voor de samenleving als bevoegdheid of invloed, die wordt uitgeoefend door mensen die aan niets of niemand verantwoording schuldig zijn en die hun gang kunnen gaan zonder zich te bekommeren over de consequenties van wat zij doen.

In de Koninklijke marine dienen bijna 20.000 militairen der zeemacht. Zij zijn over het algemeen beziel van een goede geest, loyaal verbonden met land en volk en met elkaar. Het is een voorrecht om met zulk personeel te mogen samenwerken. Ik heb dat nu 35 jaar gedaan en ik kijk daar met voldoening, met dankbaarheid en met een zekere trots op terug. Ik wens U toe dat U hetzelfde lot beschoren moge zijn.

Wat de internationale toestand betreft vrees ik dat er in sommige opzichten een overeenkomst met het midden van de dertiger jaren is, een gebrek aan inzicht in wat er werkelijk in de wereld gebeurt. Op zee worden we daar elke dag aan herinnerd. In vele beschouwingen over de internationale toestand worden de schrijvers meer geleid door wat zij willen dan door wat zij kunnen en zouden moeten zien. Daarom wordt de situatie voor de westelijke bondgenoten op de rand van het Europees-Aziatisch continent geleidelijk zorgelijker. Op zijn allergunstigst is er nog sprake van een wankel evenwicht. Misschien zal het groeiend Westeuropees solidariteitsbesef daar verandering in brengen. Laten we hopen dat het inzicht niet weer te laat zal komen. In ieder geval moeten we er ons niet door laten ontmoedigen. Wij moeten gewoon aan onze opdracht doorwerken. Ons streven moet erop zijn gericht parate en geoefende schepen op zee en vliegtuigen in de lucht te krijgen, bemand met mensen, die bereid en in staat zijn de belangen van land en volk, zoals onze wettige regering die ziet, eventueel gewapenderhand te dienen, overal ter wereld waar de Heren Staten hun vlag betrouwen. Daar gaat het om. Daar zijn we voor. Kerken, verenigingen, partijen en allerlei andere organisaties kunnen hun doelstellingen wijzigen, als de leden of de kiezers dat willen of toelaten. Wij kunnen dat niet.

Gezien in het licht van de maritieme wereldverhoudingen hebben wij in samenwerking met onze bondgenoten een zeer zware taak. De Konink-

lijke marine speelt in dit opzicht natuurlijk maar een bescheiden rol. Maar wij mogen niet te gauw tevreden zijn. Wij zullen altijd wel een cleen hoopken blijven. Maar schip voor schip en vliegtuig voor vliegtuig en man voor man moeten wij even goed zijn als onze eventuele tegenstanders. Op de hoeveelheid van het ons door de regering ter beschikking gestelde materieel kunnen wij slechts een zeer bescheiden invloed uitoefenen. Op de kwaliteit ervan, door goede zorg, alweer wat meer. Maar het is niet het onbezielde materieel, dat onze kracht bepaalt. Dat is de geest van ons personeel. De paraatheid en geoefendheid hebben wij goeddeels in eigen hand, omdat die grotendeels afhangt van wat wij er met elkaar van maken. En dat moet goed zijn. Het zeegevecht kent geen tweede prijs.

Tijdens Uw opleiding op het Koninklijk instituut voor de marine, een doorgangshuis en geen doel op zichzelf, had U in de eerste plaats Uw eigen vorming voor ogen. Nu U de werkelijke marine binnentreedt heeft U altijd te maken met groepen van mensen waarvan U zelf deel uitmaakt en waarover U soms tevens de leiding hebt. De duidelijkste groepen zijn de bemanningen van Hr. Ms. schepen en de vliegtuigen van de marine. Het is voor U nu niet meer „ik” maar „wij”.

Wat de toekomst U zal brengen weten we niet. U zult veel veranderingen meemaken, waarvan wij een deel nu al kennen of kunnen bevroeden, bijvoorbeeld de voortstuwing met gasturbines, de ontwikkeling van nieuwe tussenvormen tussen schip en vliegtuig, diverse nieuwe wapens en de voortstuwing door atoomenergie. Want al verklaren zich daar nu sommige mensen wel tegen, net als indertijd tegen de stoommachine toen die begon de zeilen te verdringen, het zal er toch wel van komen dat bepaalde schepen atoomvoortstuwing krijgen. Ook in de onderlinge verhoudingen tussen de militairen der zeemacht zullen ongetwijfeld nog verdere veranderingen optreden. Toch zal er ook heel veel hetzelfde blijven en er zal op den duur ook veel kunnen afhangen van Uw eigen beslissingen. Op allerlei gebied. Misschien staat U nog wel eens voor een zware keuze. Komt U in later jaren eens voor een moeilijke beslissing en vraagt U zich dan af hoe te kiezen, dan helpt het U misschien om terug te denken aan deze dag, waarop U met inroeping van Gods hulp of met het uitspreken van een plechtige belofte Uw trouw hebt beloofd. Laat dan Uw ja ja zijn en Uw trouw blijven. Ontwikkel Uw eigenschappen als leider. Zorg

dat U, zoals admiraal De Ruyter in een krijgsraad eens zijn onderbevelhebbers voorhield, altijd kunt zeggen: „Men kwijte dan zijn eed en volge mijn voorbeeld”. Wie in het schuitje zit moet meevaren. Zorg dat Uw ondergeschikten ook willen meevaren. Dat zij met U bereid zijn hun lijf en leven te wagen, als het moet. Tot nu toe is dat steeds zo geweest. Zorg dat het zo blijft.

Ik heet U welkom in Uw nieuwe rang. Ik wens U een mooie loopbaan toe en hoop dat het U gegeven moge zijn Uw steentje bij te dragen aan het bevorderen van de vrijheid en het behoud van de vrede, voor ons land en volk en voor de wereld. De toekomst ligt voor U. Treedt die onversaagd tegemoet, met hoop en moed beziel, met opgeheven hoofd en trouw in Uw hart.

Politiek en krijgsmacht

Op 18 mei j.l. organiseerde het bestuur van de Stichting Volk en Verdediging een conferentie onder bovenvermelde titel. Bij de inleidingen bleek het eigenlijke thema iets anders te liggen dan uit de titel in eerste instantie was af te leiden. Het concentreerde zich n.l. op het onderwerp wie in feite verantwoordelijkheid droeg voor excessief geweld zoals dit zich kort geleden in My Lai of ruim twintig jaar geleden in Indonesië voordeed. De hieruit voortvloeiende vraag op welke wijze misbruik van geweld zoveel mogelijk kan worden voorkomen maakte tevens onderwerp der bespreking uit. Onderstaand volgt een zo beknopt mogelijke samenvatting.

Z.K.H. Prins Bernhard, als regent van de Stichting, opende het congres. In zijn rede wees hij er op dat wij in ons deel van de wereld de vrijheid hebben om deze zaken in discussie te stellen. Daar de geweldloze mens in een geweldloze wereld slechts een illusie lijkt, dienen wij te leren met geweld te leven. Het is de taak van de overheid te proberen geweldgebruik te voorkomen of anders dit te keren. Maar het machts-apparaat in handen van de overheid draagt het risico van ontsporen in zich.

Prof. Dr. J. A. A. van Doorn stelde dat geweldontsporing een levensgroot en actueel maatschappelijk probleem is. Wie is hiervoor verantwoordelijk? Men kan stellen dat allen schuldig zijn. Collectieve schuld is echter collectieve onschuld. De verantwoording kan op een „systeem” worden geschoven. Het is echter nauwelijks aanwijsbaar dat het ene maatschappelijke systeem minder tot geweldexplosie leidt dan het andere. In de publieke discussie laat men, onwillig om van de werkelijkheid kennis te nemen, emotionele oordelen prevaleren boven feitelijk weten, ten onrechte menend dat publieke afwijzing politieke preventie garandeert of dat collectieve instemming militaire ontsporing uitsluit.

Onmachtig de samengesteldheid van het probleem te doorzien, tracht men het probleem te vereenvoudigen en komt dan tot de mening de schuld te leggen bij de politieke top of bij de militaire basis (lt. Calley). Als men onacceptabel geweld ziet als geweld dat zich in hoofdzaak tegen burgers richt (wapens die niet discrimineren – o.m. terreurbombardementen, het optreden van speciale troepen en de rol die inlichtingendiensten en positionele eenheden kunnen vervullen), blijkt dat de doorsnee-soldaat hiermede nauwelijks te maken krijgt. Dit is niet verwonderlijk, het gaat immers om systematische geweldontsporingen. Er van uitgaande dat dergelijke beslissingen tot het ageren tegen burgers op hoger niveau zullen worden genomen, kan men – volgens Prof. van Doorn – stellen dat juist in de transformatie van politiek mandaat in militaire opdracht de werkelijke verantwoordelijkheden verborgen liggen. Concluderend werd gesteld dat nog niet volledig wordt onderkend welke machinerie bij de uitoefening van geweld op gang komt en waar en wanneer deze dol kan draaien. Men dient minder te letten op individuele daden, maar meer op de beslissingen welke in de politiek/militaire toporganen worden genomen. Er is een neiging het militaire apparaat in buitengewone omstandigheden een ruim mandaat te geven en aan dit apparaat over te laten de zaken tot een goed einde te brengen. Militaire leiders dienen politici een inzicht te verschaffen wat eventueel kan gebeuren bij de toepassing van geweld.

Generaal-Majoor Jhr W. H. de Savornin Lohman gaf een militair standpunt. Hij constateerde dat er sprake is van een spanningsveld tussen politiek en krijgsmacht. Dit wordt mede veroorzaakt doordat politici zowel als militairen over het algemeen weinig geschoold zijn in elkaars discipline. Een optimale efficiency van het militaire apparaat kan slechts worden bereikt als

politici en militairen beter van elkaars mogelijkheden en onmogelijkheden op de hoogte zijn. Echter, naast militair-technische factoren die invloed hebben op de efficiency van de krijgsmacht, zijn factoren van psychologische aard minstens van zo groot belang. De krijgsmacht moet weten dat het volk (de politici) achter haar staat. Het is primair de verantwoordelijkheid van de politici de spanning die zich ook hier voordoet, te verminderen. Door deze inleider werd ook de stelling geponeerd dat goed-opgeleide, van modern materieel voorziene, goed gedisciplineerde troepen („een goede discipline is vaak belangrijker dan wij ons in vredetijd realiseren”), met hoog moreel en onder een goede leiding in het algemeen niet spoedig geneigd zullen zijn zich te buiten te gaan aan excessief geweld; zij zijn zich immers voldoende van eigen kracht bewust. In dit verband werd zijdelings de vraag opgeworpen of met een professionele strijdmacht excessen beter zouden kunnen worden voorkomen.

Het is overigens wel van belang de situatie in Azië te onderscheiden van een eventueel gewapend conflict in Europa. De verschillen in oorlogsbeeld zullen zo groot zijn dat ook het beeld v.w.b. geweldsontsporing in Europa geheel anders kan komen te liggen. Ons militaire machtsapparaat is primair gericht op het in bondgenootschappelijk verband voorkomen van een conflict en, mocht dit onverhoopt toch uitbreken, op het voeren van een oorlog waarin de omstandigheden geheel anders zijn dan in Azië (reguliere, geüniformeerde strijdkrachten, verschillen in terrein en klimaat etc).

Duidelijk is dat bij een conflict van guerrillatype geweldsexcessen waarschijnlijker zullen zijn. Het hebben van een krijgsmacht houdt in dat geweldsovertredingen mogelijk zijn. Een gelegaliseerd geweldsinstrument als deze krijgsmacht schept echter nog de beste waarborgen dat excessen zoveel mogelijk worden voorkomen!

Prof. Jhr Dr. F. A. M. Alting von Geusau stelde dat de eigen specifieke verantwoordelijkheid van de politicus voor misbruik van macht en voor situaties waarin excessen van militair geweld optreden, te vaak wordt afgedaan met een beroep op collectieve schuld of op schending van het oorlogsrecht door militairen. Er is weliswaar een gebrekkig internationaal oorlogsrecht. Er is echter in het geheel geen internationaal „vredes-

recht” voor toetsing van hetgeen politici doen of nalaten te doen. In de ambivalentie tussen zijn verantwoordelijkheid voor het behoud van de natie en zijn medeverantwoordelijkheid voor het behoud van de vrede, heeft de politicus meer inventiviteit betoond in de voorbereiding en organisatie van geweldpleging tussen staten dan in de opbouw van een mondiaal systeem van geweldkering. Dit laatste kan niet worden gerealiseerd tenzij de staten hun souvereiniteit in belangrijke mate willen opgeven.

Het militaire geweld is onderdeel en uitvloeisel van het structurele geweld in de internationale verhoudingen. Misbruik van geweld door militairen dient te worden beoordeeld in het kader van een situatie die ontstaat doordat politici falen in het vinden van een uitweg uit geweld en anarchie in de internationale verhoudingen. Anders dan de militair draagt de politicus dan ook een centrale verantwoordelijkheid omdat hij in elke situatie de mogelijkheid heeft om te kiezen.

Twee volksvertegenwoordigers (de heren Wierda en Vonhof) bleken enige bedenking te hebben tegen deze visie. Zij stelden dat de politicus hierin te veel in een absolute positie werd geplaatst. Ook de politicus is slechts in beperkte mate autonoom, ook hij wordt gestuwd en moet belangen tegen elkaar afwegen. Een verdergaande rubricering zal nodig zijn om verantwoordelijkheden op de juiste wijze vast te stellen.

Mr. M. van der Stoel betoogde dat het afwijzen van geïnstitutionaliseerde geweldkering het risico van geweldsexcessen niet uitsluit. Weerloosheid houdt het risico in van te worden onderworpen en te worden onderdrukt; dit kan tot revolutionair geweld leiden en tot pogingen dit opnieuw te onderdrukken.

Politici hebben de verantwoordelijkheid om oorlogsrisico's terug te dringen en de weg te openen naar een internationale rechtsorde. Daarnaast hebben zij de verantwoording voor een juiste evaluatie van vigerende politieke situaties. Een juistere politieke evaluatie zou wellicht tot het beperken of het nalaten van militair optreden in Indonesië of Vietnam hebben geleid.

Onderscheid tussen verantwoordelijkheden van regering en parlement dient te worden aangehouden. Een parlement is in feite te laat als eenmaal een crisissituatie optreedt. Zijn cruciale be-

slissingen door een regering genomen, dan heeft deze de neiging kritiek af te weren of te smoren met een beroep op het landsbelang, de moeilijke militaire situatie of de hachelijke internationale toestand. Naarmate deze situatie zich verder ontwikkelt wordt de invloed van het parlement kleiner. Na terugkeer tot meer normale verhoudingen blijven weerstanden bestaan tegen onderzoeken naar de gang van zaken. Is het echter juist te stellen dat men zich na zoveel jaren er niet meer mee moet bezig houden? Moet een democratie niet sterk genoeg zijn om zelfonderzoek aan te durven teneinde op deze wijze dezelfde of soortgelijke fouten in de toekomst te vermijden?

Prof. Dr. R. C. Kwant tenslotte gaf een ethische evaluatie. Hij stelde dat georganiseerde geweldkering noodzakelijk is. Deze is het redelijk antwoord op hetgeen in ons onredelijk is. Hoe kan men verwachten dat dit antwoord nooit onredelijk wordt? Men dient het onredelijke optreden van politie- en krijgsmacht naar de mate van het mogelijke te bestrijden. Het is echter een utopisch verlangen dat het antwoord op het onredelijke altijd redelijk zou zijn.

Door militaire bril terugblikkend op de conferentie en op het vorenstaande kan worden gesteld dat een oplossing van het probleem nog niet is bereikt. Uiteraard niet, omdat de aangesneden problematiek te veel verschillende facetten heeft om deze in een handomdraai of in een eendaags gesprek het hoofd te kunnen bieden.

Wel blijkt een duidelijke wisselwerking tussen politiek en krijgsmacht, zowel in vreedstijd, in tijd van spanning en van crisis als in oorlogstijd. Derhalve dus bij de opbouw, de instandhouding en de inwerkingstelling van de krijgsmacht als-

mede bij de controle op de aan de strijdkrachten gegeven opdrachten. Er dient dan ook uit dien hoofde een totale strategie te zijn waarin politieke en militaire deelstrategieën zijn gecoördineerd en gecombineerd. In o.m. het defensiebeleid zal e.e.a. tot uiting dienen te komen. Hierin hebben de politiek verantwoordelijke autoriteiten; (ministers en staatssecretarissen) en militaire topfunctionarissen hun inbreng (uiteraard met het laatste woord aan de minister). M.b.t. dit beleid is een zo groot mogelijke openheid t.o.v. de volksvertegenwoordiging een vereiste.

Ons militairen noodzaakt deze benadering niet alleen tot het hebben van die militaire vakkennis, vereist om met de ter beschikking gestelde middelen op efficiënte wijze te kunnen omgaan. Daarnaast immers is een zeker begrip voor – en voor functionarissen op de daarvoor in aanmerking komende niveaus in de hiërarchie zelfs een zekere mate van scholing in het onderkennen van – politieke facetten van onze defensie-inspanning vereist. Omgekeerd zal van volksvertegenwoordigers (en andere politici) soms de noodzaak tot erkenning van bepaalde militair-technische aspecten van een probleem kunnen worden gevraagd. Dit kan eventueel het laten prevaleren van deze aspecten boven puur politieke overwegingen inhouden.

Van KL-zijde zal worden getracht in de gesignaleerde behoefte aan militaire „blikverbreding” mede te voorzien door bij de a.s. onderwijshervorming aan de HKS o.a. facetten van meer politieke aard te verwerken in een aantal „general management”-problemen, die in het komende cursusjaar zullen worden opgezet.

J. VOSKUIL

Lkol der Infanterie (gsb)

Boekbesprekingen

De metamorfose van de oorlog in de achttiende en negentiende eeuw

door Dr. F. C. Spits, van Gorkum & Comp N.V. Dr. H. J. Prakke & H. M. G. Prakke, Assen, 1971, 222 bladzijden. Prijs: f 25,—

Dit boek, opgenomen in de reeks Polemologische studiën onder redactie van prof. Röling, is de commerciële uitgave van de dissertatie van Ikol F. C. Spits o.m. docent aan de Hogere Krijgsschool in de „Geschiedenis van de oorlog.” De cum laude promotie vond plaats aan de R.U. te Groningen. De promotores waren prof. mr. B. V. A. Röling en prof. dr. E. H. Kossmann.

Het bestaat uit een tiental historische studies over oorlog, strategie en legervorming, die onafhankelijk van elkaar kunnen worden gelezen. De eerste vijf geven, knap geschreven met vermelding van vele interessante militair-historische bijzonderheden, de metamorfose van de oorlog weer, te weten die van een instrumentele oorlog gevoerd door vorsten met staande legers voor voornamelijk eigen roem en gewin tot de absolute oorlog waarbij het gehele volk was betrokken. Deze hoofdstukken staan in het teken van Carl von Clausewitz.

Dr. Spits heeft een zeer diepgaande studie van Clausewitz' „Vom Kriege” gemaakt en hij verwijt vele krijgstheoretici en -practici waaronder Liddell Hart en Moltke (de oudere), dat zij, of dit klassieke werk slechts gedeeltelijk hebben gelezen of het niet hebben begrepen of het voor eigen doeleinden hebben misbruikt. Hij verzacht deze kritiek wel door te vermelden, dat „Vom Kriege” nog niet was voltooid, dat een aantal hoofdstukken nog moest worden omgewerkt en dat Clausewitz zelf door vele ogenschijnlijke tegenstrijdigheden aanleiding heeft gegeven tot verwarring.

Nu is het natuurlijk zo, dat elk werk bij voorkeur in de eigen periode moet worden beoordeeld. Analyses uit een latere tijd hebben het bezwaar dat zij zijn gemaakt met de „bril” van die andere tijd op, waardoor interpretaties in een andere context worden gegeven dan de schrijver had bedoeld. Het is dus helemaal niet verwonderlijk, dat uit één en hetzelfde werk tegenstrijdige „bewijzen” kunnen worden afgeleid.

Dr. Spits trekt vooral ten strijde tegen die „exegeten” die van Clausewitz de profeet hebben gemaakt van de absolute oorlog, d.w.z. de oorlog gericht op snelle totale vernietiging van de tegenpartij, waarbij militairen het heft tijdelijk overnemen van de politici en de oorlog zonder inmenging van deze laatste categorie voeren.

Hij brengt dit standpunt van Moltke en zijn volgelingen als volgt onder woorden: „Zodra tot oorlog is besloten, kan nog alleen het primaat van de krijgsvoering gelden. De politiek heeft de oorlogvoering te dienen. Zij is een functie van de strategie en haar gezichtspunten zijn aan de strategie ondergeschikt” (blz. 89).

De auteur betoogt, dat Clausewitz juist de dualiteit politiek en oorlogvoeren heeft benadrukt, waarbij de politiek een verzachtende invloed op de oorlogvoering heeft. Clausewitz staat dus geen scheiding van politiek en oorlogvoering voor. Hij geeft in een breed kader een gamma van allerlei soorten oorlogen zowel in theoretisch op-

zicht, waaronder de conceptie van de absolute oorlog, als in empirisch opzicht waartoe hij meer dan honderd oorlogen uiterst zorgvuldig heeft geanalyseerd.

Schrijver wijst vervolgens op de consequentie van deze „verschrompeling van de strategie tot een op de veldslag gerichte operatie”, hetgeen hij ook wijt aan het in de 19e eeuw begonnen proces van verzakelijking en specialisering waarbij uitgaande van de gedachte, dat niet wat zin heeft maar wat nut heeft waardevol is, de krijgswetenschap van al die elementen werd ontdaan, die niet onmiddellijk met de uitoefening van het métier in verband konden worden gebracht (blz. 107). Hij concludeert dat tegen het einde van de 19e eeuw dit tot de gedachte heeft geleid, dat een gevechtshandleiding voor het voeren van een oorlog toereikend zou zijn, met als gevolg dat het type „Nur-Soldat” werd gekweekt, de vakbekwame virtuoos van de oorlog, die buiten de grenzen van zijn gebied zich een houding van volstrekte neutraliteit voorbehield en voor het politieke en daaraan grenzende strategische geen enkele verantwoordelijkheid wilde aanvaarden (blz. 108).

Intussen mag worden vastgesteld, dat de conceptie zoals Moltke c.s. die uit „Vom Kriege” hebben gedestilleerd de overheersende is geworden in het Westers-militaire denken en nog in 1945 de voedingsbodem is geweest voor de geallieerde eis aan Duitsland en Japan tot onvoorwaardelijke overgave. Eerst na 1945 is er mede door de nucleaire wapens ruimte gekomen voor andere krijgswetenschaars concepties waartoe vooral de indirecte strategieën moeten worden gerekend.

In de volgende vier opstellen geeft Dr. Spits een historisch overzicht van de legervorming, met name de verhouding beroepsleger-militie in het algemeen in Europa en v.w.b. Nederland in het bijzonder in de 18e en 19e eeuw.

Deze studies zijn momenteel actueel gelet op de aan de gang zijnde discussie over de wenselijkheid om ook in Nederland over een vrijwilligersleger te beschikken. Zij kunnen het inzicht in deze materie verdiepen aangezien vele vraagpunten op dit gebied ook reeds in de vorige eeuw aanleiding gaven tot uitgebreide debatten. De toen gebruikte argumenten hebben hun geldigheid nog niet verloren.

De laatste studie „Revolutie en oorlog” poogt in een beperkt aantal bladzijden de Russische „latente” revolutie in de 19e eeuw te schetsen, waarbij het accent valt op het gevaar voor het toenmalige Rusland dat door een externe oorlog een interne oorlog (revolutie) zou kunnen uitbreken. Dit laatste historische opstel staat op zich zelf en valt moeilijk onder de titel van dit boek te brengen.

Overigens lijkt deze titel wel wat ambitieus aangezien de „metamorfose” uitsluitend betrekking heeft op de landoorlogvoering in Europa met als „pièce de résistance” de tegenstelling tussen wat Clausewitz volgens de auteur heeft willen zeggen in „Vom Kriege” en wat Moltke ervan heeft gemaakt.

Juist omdat dit vraagstuk van zeer groot belang is geweest en nog steeds is, zou de titel zich meer hierop hebben moeten richten.

Al met al zal deze heldere analyse het denken over politiek-strategische vraagstukken stimuleren en – hopelijk

ten overvloed – bijdragen tot het besef dat de militaire functie ondergeschikt is aan de politiek, zonder dat dit het denken van militairen beperkt tot het specifieke militaire „hokje”.

Drs. B. VAN DIJKEN
Lkol der Inf (gsb)

„Die Streitkräfte der siebziger Jahre”,
door Dr. Friedrich Wiener, 192 blz. en 159 foto's en tekeningen. Uitg.: J. F. Lehmanns Verlag, München. Prijs DM. 20,-.

Met de ontwikkeling van de huidige gecompliceerde wapensystemen is – zoals de ervaring heeft geleerd – een periode van ongeveer 10 jaren gemoeid. De in ontwikkeling zijnde systemen zijn zo kostbaar, dat alle staten – ook Amerika en Rusland – om economische redenen de bewapening zullen moeten inkrimpen.

Dr. Wiener, res maj van het Oostenrijkse leger, heeft de ontwikkeling van de wapensystemen in zakboekvorm op zeer overzichtelijke wijze te boek gesteld. Hierdoor verkrijgt men een duidelijk beeld over de organisatie en het materieel van de strijdkrachten in de jaren 1970-1980. De schrijver heeft zich beperkt tot de aan de gang zijnde ontwikkelingen in de Europese landen en Amerika, voorzover deze van belang zijn voor de landstrijdkrachten. Na een beschrijving van de politieke situatie, het oorlogsbeeld en de organisatie behandelt hij achtereenvolgens de ontwikkelingen op het terrein van:

- de infanterie (o.a. de pantserbestrijdingswapens);
- de artillerie (geschut, munitie, raketten);
- de luchtbestrijdingssystemen;
- de verkenningsmiddelen (grond, lucht);
- het genie materieel;
- de verbindingsmiddelen;
- de motorvoertuigen;
- de luchtbewegelijkheid van de landstrijdkrachten.

Een speciaal hoofdstuk is gewijd aan de tactische luchtstrijdkrachten evenals aan de massavernietigingswapens. In dit zakboek voor de strijdkrachten in de 70er jaren is voortgebouwd op de situatie bij de strijdkrachten in de zestiger jaren, zoals omschreven in:

- „Die Armeen der Warschauer-Pakt-Staaten”;
- „Die Armeen der Nato-Staaten”;
- „Die Armeen der neutralen und blockfreien Staaten Europas”.

Deze zakboeken werden eveneens samengesteld door Dr. Wiener en uitgegeven door J. F. Lehmanns Verlag

J. MEULDIJK
Lkol der Infanterie

„De vlooiënoorlog, guerillaoorlogvoering in theorie en praktijk”;

door Robert Taber. Oorspronkelijke titel „The war of the flea”, vertaling R. W. Th. Löbler, 209 blz. Uitg.: J. A. Boom en Zn, Meppel. Prijs f 12,50

De CBS correspondent Robert Taber, die de praktijk van de guerilla op verscheidene plaatsen van de wereld leerde kennen, ontwikkelt in dit boek op boeiende wijze een theorie van deze bijzondere vorm van oorlogvoering en toetst deze theorie vervolgens aan de praktijk van de vele guerillaoorlogen welke sedert de Tweede Wereldoorlog werden gevoerd.

De term vlooiënoorlog licht de schrijver aldus toe: „Vergelijkenderwijs gesproken vecht de guerillastrijder een vlooiënoorlog en zijn militaire vijand heeft alle nadelen van de hond: teveel om te verdedigen; een vijand die te klein, te alomtegenwoordig en te vlug is om er tanden in te kunnen zetten. Als de oorlog lang genoeg duurt zal de hond als gevolg van uitputting en bloedarmoede bezwijken, zonder dat hij ooit iets heeft kunnen vinden waar hij zijn tanden in kon zetten of onder zijn poot kon vermorzelen.”

Hiermede lijkt de afloop van de guerillaoorlog duidelijk: hij wordt verloren door het leger en gewonnen door de guerilla's. Feitelijk is dit ook de strekking van Taber's boek; indien de guerilla's zich houden aan de voor deze vorm van oorlogvoering geldende regels zullen zij op den duur, ondanks de inspanningen van het tegen hen optredende geregelde leger, hun doelstelling bereiken.

Het strategische doel van de guerilla is het juiste klimaat te scheppen voor een ineenstorting van de gevestigde orde. De guerillaoorlog is een wegbereider, het middel tot radicale sociale of politieke veranderingen. De ontwikkeling ervan gaat over in de revolutie zelf; de strijd ertegen heeft daarmede het karakter van de contra-revolutie gekregen.

De tactiek van de guerillastrijders verschilt fundamenteel van die van de hen bestrijdende militaire macht in handen van de gevestigde of usurperende autoriteiten. Door de laatste wordt een militaire oplossing nagestreefd, de eerste hebben een politiek doel en zij ontwijken een militaire beslissing.

Voor de guerillastrijders komt het in het bijzonder op twee voorwaarden aan: allereerst moeten zij over de instemming en de actieve steun van het merendeel van de bevolking (gaan) beschikken, de zee – zoals Mao Tse Toeng het zegt – waarin de guerillastrijder zwemt als een vis. Voorts moet de guerillaoorlog worden gevoerd volgens de voor die strijd geldende tactieken.

Indien aan bovenstaande eisen is voldaan wordt de kans op het behalen van een militaire overwinning op de guerillastrijders uiterst twijfelachtig, tenzij gebruik zou worden gemaakt van methoden welke de genocide zeer nabij komen. Het alternatief is de politieke oplossing of de volledige isolering van de opstandelingen.

Taber gaat uitputtend in op de methoden volgens welke de guerillaoorlog moet worden gevoerd, om deze vervolgens nader te demonstreren met talrijke voorbeelden uit China, Ierland, Marokko, Algerije, Vietnam, Cuba en Cyprus.

De guerillaoorlog verloopt in een drietal fasen.

In de eerste fase zijn de guerillastrijders in het strategisch defensief, zij vormen geen gesloten front, dat de hen bestrijdende vijand enig houvast zou kunnen bieden. De vijand is in deze fase in het strategisch offensief. Gedurende deze fase richten de guerilla's hun activiteiten op de bevolking en op het „vijandelijk” leger. Er wordt opgetreden in zeer kleine eenheden over grote gebieden om de massa's op te wekken en over te halen tot deelname aan de strijd en om tevens overall een voortdurende aanwezigheid te demonstreren tegenover de strijdkrachten. Deze laatste worden dan eveneens tot verspreiding gedwongen. Dit is de periode van de overvallen uit hinderlagen, het met sterke snel geconcentreerde middelen vernietigen van buitenposten zonder ooit een rechtstreeks militair treffen te aanvaarden of gebied te consolideren.

Het vijandelijk leger zelf vormt via buit en overlopers het arsenaal waaruit wapens, springstoffen, munitie en uitrusting worden verkregen. In de tijd gezien – en slechts met medewerking van de bevolking – worden de successen groter, de guerilla's worden geen enkele maal verslagen; de strijdkrachten daarentegen lijden steeds verliezen, raken bij het uitblijven van succes gedemoraliseerd en onzeker en zijn geneigd tot het treffen van harde maatregelen, welke hoofdzakelijk de burgerbevolking zullen treffen.

De tweede fase is die van het evenwicht, de impasse. „De regering kan de guerilla's niet vernietigen, de guerilla's kunnen het leger niet vernietigen”. Doch terwijl de guerilla's hun positie versterken, de tijd gebruiken om de bevolking revolutiegezind te maken door uitbreiding van de propagandaoorlog, dringt de tijd voor de regering die geconfronteerd wordt met de economische terugslag van de kostbare strijd en politieke onrust.

In de derde fase van de strijd nemen de guerilla's het initiatief over, zij gaan in het strategisch offensief. Hun strijdkrachten aangevuld uit de bevolking en met deserteurs van het „vijandelijk” leger vormen mobiele colonnes, welke een openlijke veldslag niet schuwen.

Inmiddels wordt de overheid meer en meer in discrediet gebracht. Maatregelen als avondklok, beperking van bepaalde burgerlijke vrijheden, verbod op openbare vergaderingen en het ondernemen van harde acties tegen de rebellen vergroten de oppositie van het volk en er ontstaat een vicieuze cirkel van opstandigheid en onderdrukking. Het gevolg is ontwrichting en ondermijning van het economisch leven, verslechterende maatschappelijke en sociale omstandigheden en het politieke doel komt weldra binnen bereik: het klimaat voor de ineenstorting is gecreëerd. Tenslotte is het dan alleen nog maar de vraag of de regering zal vallen vóór een militaire nederlaag op het slagveld wordt geleden, óf dat een militaire nederlaag de val van de regering zal veroorzaken.

De vraag rijst nu of een guerillaoorlog ook door de guerillastrijders kan worden verloren.

Taber geeft daarvan drie voorbeelden.

In Maleisië omvatte de MRLA (Malayan Races Liberation Army) maar weinig Maleisiërs doch hoofdzakelijk onlangs geïmmigreerde Chinezen, die „geen vast domicilie hadden en wier banden met het land erg zwak waren”. De Britten zagen kans hen te isoleren en „te worden geïsoleerd is het grote schrikbeeld van guerillabewegingen”. De in de jungle wonende stammen waren nauwelijks in staat voldoende voedsel voor zich zelf te verbouwen en bovendien werden zij door een aantal sociale voorzieningen politiek van de opstandelingen vervreemd. Zo konden de Britten met een geweldige strijdmacht (140.000 man) er na tien jaren in slagen de guerilla te onderdrukken. Overigens heeft de MRLA-opstand, hoe weinig deze ook wortelde in het volk, de onafhankelijkheid van Maleisië met enige jaren verhaast.

De Hukbeweging op de Filipijnen levert een goed voorbeeld van een politieke oplossing. Door het treffen van agrarische hervormingsmaatregelen, het uitschrijven van verkiezingen en de uitvoering van een programma van

sociale hervormingen werd de communistische beweging steeds minder stof tot agitatie geboden. Politieke maatregelen namen de guerillabeweging de wind uit de zeilen, zij slaagde er niet (langer) in tot de verbeelding van het volk te spreken. Zo werden de guerillastrijders losgeweekt van de steun welke zij niet konden ontberen en gedwongen „een bestaan te gaan leiden, dat zich nauwelijks onderscheidde van banditisme, daarmede het politieke en militaire initiatief overgevend aan de regering”.

In Griekenland (1946-1949) heeft de zeer sterk staande ELAS verzetsbeweging, welke bovendien in Albanië en Joegoslavië een onschendbaar achterland vond, de strijd eveneens verloren. De eerste fout was het verbreken van de banden met de lokale bevolking, door deze tot dienstneming te dwingen nadat men haar had bestolen. De tweede fout was gelegen in het pogen door het bezetten en behouden van terrein een eigen territorium te verschaffen aan de (alternatieve) communistische regering, welke daaraan om politieke erkenning te kunnen verkrijgen meende behoefte te hebben. Zo konden de guerilla's in een conventioneel militair optreden worden verslagen, omdat hun uitrusting (nog) niet opwoog tegen die der regeringstroepen.

„Door zich te vervreemden van de burgerbevolking en door hun voorbarig besluit terrein te consolideren en dusdoende hun strijdkrachten bloot te stellen aan een numeriek, technologisch, logistiek en organisatorisch superieur leger” leden zij (de ELAS) de nederlaag. Het militaire succes van het Griekse leger held tevens een politieke nederlaag van de revolutionaire beweging in! De schrijver sluit zijn boek af met een analyse en aanbeveling voor met name Zuid-Amerika.

De situatie in de meeste landen van dit zuidelijk deel van het Amerikaans continent biedt alle kans op een geweldige guerrilla-activiteit in de komende jaren. Sociale tegenstellingen, economische ongelijkheid en politieke onmondigheid leveren de conflictstof. Het zou volgens Taber zeer te betreuren zijn indien de Verenigde Staten zich – evenals in Vietnam – zouden laten verleiden de gevestigde regimes militair te steunen. Zich bij een revolutie aldaar neerleggen echter, zal wellicht het opgeven van ruim twintig miljard geïnvesteerde belangen betekenen, doch daar staat tegenover dat dergelijke verliezen ook kunnen worden beschouwd als een nieuwe vorm van investering.

Het zou de Verenigde Staten de ongehinderde toegang tot reusachtige hoeveelheden grondstoffen verschaffen, de vooruitzichten op steeds groter wordende afzetgebieden voor Amerikaanse produkten bieden, gelet op de stijgende consumptie van miljoenen „bevrijde lijfeigenen” en de veiligheid van het Amerikaanse continent schragen.

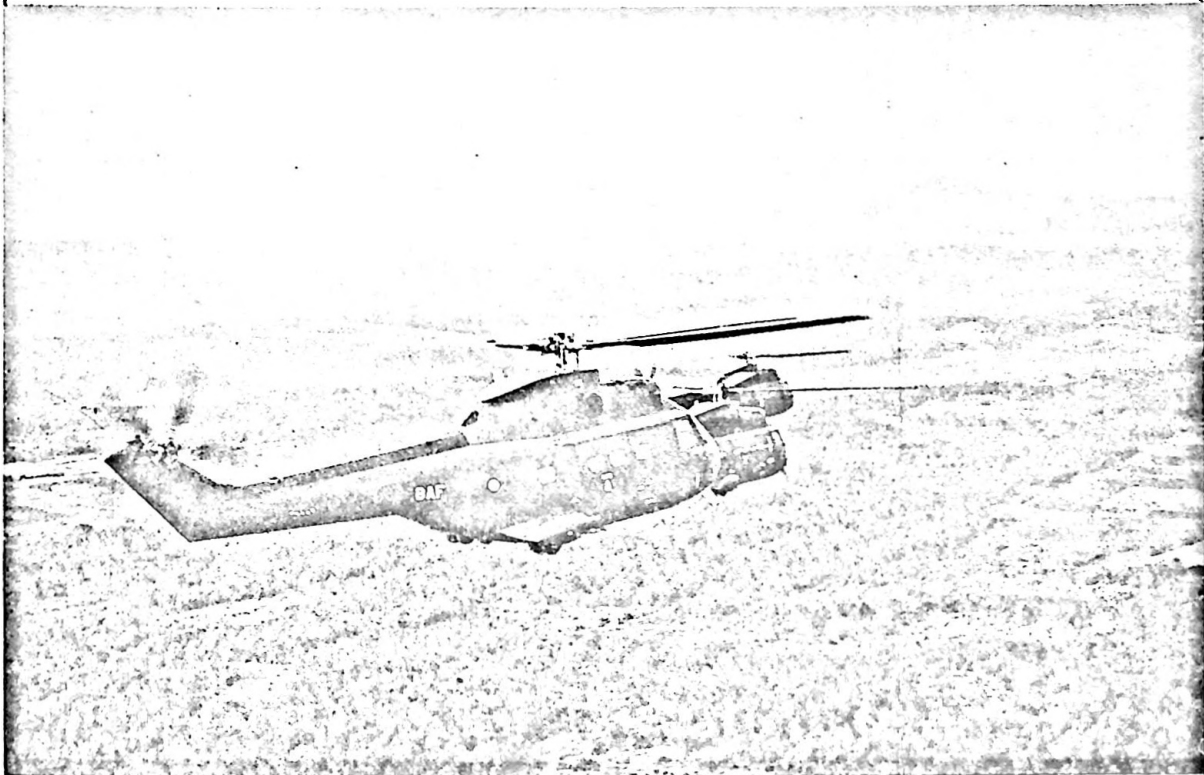
Robert Taber's boek heeft ten doel aan te tonen, dat een guerilla welke weerklank vindt in de massa van de bevolking niet met militaire doch uitsluitend met politieke middelen kan worden bestreden en onderdrukt. Het kan als zijnde zeer lezenswaardig bepaald worden aanbevolen.

W. J. M. VAN DER HORST
Majoor der Infanterie (gsb)

- Its large power reserve
- Its all-weather capability
- Its high transportation efficiency
- Its ability to operate even with one engine stopped

make PUMA

a highly dependable and long-life machine of outstanding operational availability.

SCHREINER and Co. N.V.
Keizerstraat 2, hoek Zeekant
DEN HAAG

aerospatiale

DIVISION HÉLICOPTÈRES, 2 à 20 Av.M. Cachin-93-La Courneuve (France)

The best that can be defended
can only be defended by the best!

SIGNAAL

radar,- vuurleiding,- 'data-handling'- en luchtverkeersleidingssystemen
N.V. HOLLANDSE SIGNAALAPPARATEN, HENGELO